

avtor hotel knjigo narediti zanimivo tudi za širšo publiko, ki ji klasične analize tipoloških in tehnoloških značilnosti ne pomenijo veliko. Tej skupini bralcev so namenjena tudi poglavja na začetku knjige, v katerih se avtor manj ukvarja z analizami keramike, iskanjem analogij, potencialnih delavnic in izvora, saj več pozornosti usmeri v razlago osnovnih značilnosti posameznih skupin keramike, njeni uporabi in delno tudi prehranjevalnim navadam. Tako ustvari tekst, podoben učbeniku, ki ga z lahkoto prebere študent humanističnih strok ali ljubitelj zgodovine oz. keramike. Čeprav bo tako oblikovan tekst pritegnil pozornost širše publike, je za arheologe specialiste presplošen. Tudi terminološki slovarček ponuja le osnovne informacije.

Na koncu ne smemo pozabiti, da je knjiga izšla kot prva v novi seriji, namenjeni študijam, ki se ukvarjajo z zgodovino in umetnostjo. Presenetljiva in pohvalna je izbira teme prve številke. Namesto kakšne "imprisivnejše" teme je izbrana objava drobcev, ki so bili dolgo časa "manj vredno" gradivo, vse pogostejše pa postajajo osrednja tema znanstvenih objav, npr. podobno gradivo iz Pirana in Svetega Ivana je bilo predstavljeno leta 2004 v knjigi, objavljeni v seriji *Annales Mediterranea* v Kopru. Knjigi sta dokaz, da lahko tudi iz gradiva v odpadnih jamah in premešanih plasteh izvemo marsikaj o predmetih in navadah iz vsakdanjega življenja v preteklem času.

Zrinka Mileusnić

Maja Sunčič – Brane Senegačnik (eds.):
ANTIKA ZA TRETJE TISOČLETJE. Ljubljana,
Založba ZRC, 2004, str. 280.

"Čeprav je grška kultura do konca 18. stoletja pomenila vir celotne evropske kulture, je morala klasična filologija pogosto opravičevati svoj pomen ali celo goli obstoj. Prehod v novo, tretje tisočletje, ki z vidika astronomske znanosti ni nič posebnega, je bil za vse humanistične in družbene vede ter za vsa področja kulture vključno z religijo priložnost premisleka o njihovi perspektivi v prihajajočem tretjem mileniju. Tako so se od leta 1999 v svetu kar vrstili znanstveni sestanki s temi, kakor so *Estetika na pragi tretjega tisočletja*, *Aristotel danes* in podobno. Tako tudi *Istitutum Studiorum Humanitatis*, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, Ljubljana, in Društvo za antične in humanistične študije nista zamudila te priložnosti, kairosa, in sta leta 2001 pripravila kolokvij *Antika in 3. tisočletje*."

Že sam posvet 29. novembra 2001 je imel nepričakovano množičen obisk profesorjev, raziskovalcev in študentov, kar dokazuje, da je zanimanje za študij antike še živo. S tega posveta je izšla ideja za zbornik, ki je zagledal luč ravno pred kratkim in doživel svojo

predstavitev na nedavnem Knjižnem sejmu v Ljubljani, kar je še dodatni pokazatelj zanimanja za problematiko s tega področja znanja. Glavno vprašanje, na katero sodelavci odgovarjajo, je: "Kaj s študijem antike v tretjem tisočletju?" Avtorji se ukvarjajo z zelo različnimi problemi, povezanimi z antičnim svetom, in so poleg tega tudi izvedenci na različnih področjih: proučevalci grške in rimske literature ali jezika, prevajalci, filozofi, muzikologi, teologi, zgodovinarji, jezikoslovci idr., vsi pa so na svojem področju povezani s študijami antičnega sveta. Pogledi na študij antike v tretjem tisočletju so si zato med sabo zelo različni, občasno celo nasprotujoči, zato pa je branje zbornika toliko bolj zanimivo in privlačno, ne samo za izvedence, ampak tudi za širšo publiko. Vsekakor pa je "refleksija tega stanja pomemben dejavnik miselne pristnosti in znanstvene relevantnosti."

Prvi sklop prispevkov je povezan s problematiko teoretizacije v tej disciplini in jo v glavnem postavlja pod vprašaj: ali znanost o antiki potrebuje teorijo? Na to dilemo odgovarjata Svetlana Slapšak in Marko Marinčič; prva razčlenjuje nekatere probleme glede definiranja teoretičnih pristopov v sodobnem proučevanju antike in svetuje zato večjo interdisciplinarnost ter širjenje znanja antike; Marinčič pa s pomočjo nekaterih primerov novjših interpretacij antične poezije ugotavlja, da je teorija sicer lahko koristno orodje, ampak le če je cilj interpretacija; ko pa je teorija cilj, postane le "potrata besed in morda še kaj hujšega." Brane Senegačnik se ustavi ob pomenu strukturalne analize besedila in psihologije pesniškega izkustva, ki sta bili v zadnjih časih zanemarjeni ali celo prezrti, ostajata pa bistveni iztočnici za razumevanje antičnih literarnih umetnin.

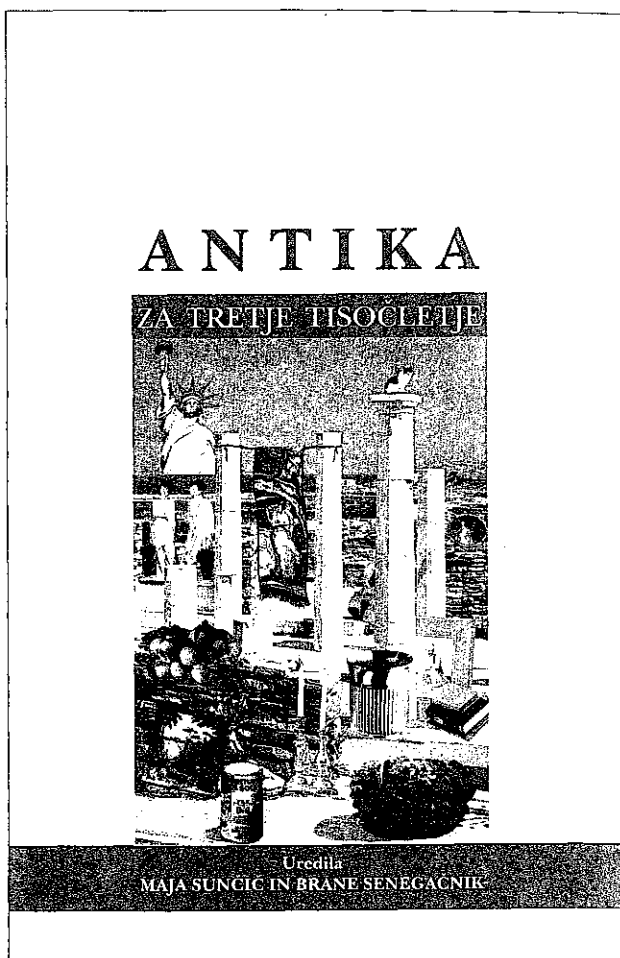
S področja teorije in klasične filologije prehajajo pisci prispevkov v svet filozofije in teologije. Valentin Kalan dokazuje, da "brez grške filozofije tretje tisočletje ne bo zgodovinska epoha v pravem pomenu besede, ker bi brez nje izgubilo svoj zgodovinski spomin," in opozarja na vrednote, ki jih celotna zahodna filozofija dolguje grškim velikanom, kot sta Platon in Aristotel. Pri svojem razmišljanju se Kalan sicer prvenstveno posveča Aristotelu in njegovi fiziki, ki nam lahko še danes pomaga prodreti v eksistencialno razumevanje same narave. Z Alešem Maverjem in Miranom Špeličem se naše obzorje razširi v čas pozne oz. krščanske antike, kar je morda del študij, ki je še najbolj potisnjen ob rob, kljub temu da je lahko krščanstvo vezni člen med starim in srednjim vekom, lahko pa nam tudi "ponudi zavest širine in utemeljenosti pri razvoju sodobne teološke in antropološke misli v najširšem pomenu besede." V svojem prispevku se Špelič osredotoča na smernice, ki bi pospešile delovanja in obudile nujnost po splošnem poznavanju antike v njeni krščanski razsežnosti, njenem ovrednotenju in prevajanju zgodnjekrščanskih besedil; prav tako tudi Maver ugotavlja, da je neprimerno razglašati pozno antiko kot dobo propada, nasprotno, saj se ravno v njeni kaotičnosti opaža visoko privlačnost.

Zbornik vsebuje tudi zanimiv pregled slovaropisja klasičnih jezikov, tako v splošnem evropskem pogledu kot tudi na slovenskih tleh, izpod peresa Mateja Hriberška, ki ugotavlja, da je znala filološka stroka primerno odgovoriti na potrebe računalniško-internetne dobe, in svetuje, naj se na poti digitalizacije in elektronizacije nadaljuje v zastavljeni smeri. Z računalniškim orodjem se ukvarja tudi Božidar Slapšak, ki svoje zanimanje usmerja k predstavi krajine kot medija izmenjave med človeškim in naravnim.

Naslednja dva prispevka nas vodita v zgodovino in arheologijo. Matjaž Babič se osredotoča predvsem na vprašanje mikenologije, ki je sicer posredovala pomembna odkritja k poznavanju antične zgodovine, sama pa zaradi svoje specifičnosti ostaja še vedno nekoliko nedostopna. Marjeta Šašel Kos želi s simboloma Zlatoroga in Lupe Capitoline razkriti situacijo nepoznavanja slovenskega področja v rimskem času, pri čemer izpostavi nujnost in potrebo po sistematičnih in preglednih objavah najrazličnejšega gradiva.

Najbolj pesimističen in destruktiven članek v zborniku je prispevek Dubravka Škiljana, ki provokativno opozarja, da je "antika danes pred izginotjem in da lahko realno pričakujemo, da je v 3. tisočletju sploh ne bo več." Čeprav je avtor to tezo nastavil predvsem kot provokacijo, dodaja k temu še misel, "da se v zadnjih letih vse bolj približuje prepričanju, da bi ta teza lahko bila v veliki meri tudi resnična." Škiljan na podlagi lastnih izkušenj ugotavlja, da vedenje o antiki stalno upada, da gre za t. i. "gradatio in minus," saj obstaja le še peščica posameznikov, ki se z njo ukvarja, splošno znanje o njej pa je zelo šibko, površno, "polno napačnih in nezadostnih konceptov."

Zadnji sklop člankov je bolj usmerjen v recepcijo antike v drugih literarnih oblikah in današnji popkulturi. Nada Grošelj v sodobni književnosti analizira motiv boga Verturna, najvišjega etruščanskega božanstva, ki je imel svoje svetišče tudi v Rimu, in pri tem ugotavlja, da sta dve izmed štirih funkcij, ki so jih pripisovali temu bogu, preživeli, "čeprav je seveda smer, v katero se antični nastavki razvijejo, odvisna od avtorja." Vlado Kotnik se osredotoča na izazito nagnjenost do vnašanja antičnih mitov v svet opere. K tej tematiki se usmerja tudi Martin Žužek Kres, ki pa vzpostavi še paralelo s sodobno popularno kulturo, v kateri pa "je vse dovoljeno in niti ni želje ne potrebe, da bi se prikazovalo tako, kot je bilo." To povzroča, da so pravzaprav "zgodovinska neskladja in faktografski nesmisli pravilo," zato predlaga, da bi bile antične študije sodobnega časa občutljive tudi na to, kako se vnaša antiko v sodobnem času. Vulgarizaciji antike je namenjen še zadnji prispevek Maje Sunčič, ki podrobno uokvirja zelo različne primere kolonizacije antike z ekonomskega vidika, od filmih uspešnic Gladiatorja ali Troje do zvenečih imen emonskega

sira Jazona in Argonavtskih dnevo. Ironični smeh vzbujajo primeri iz medijske komunikacije, ki jih navaja avtorica in v katerih pridemo celo do tega, da Aristotel v svoji Poetiki ni mislil na tragedijo, ko je spregovoril o katarzi in umetniško najbolj dovršenem delu, temveč o nogometu! Tovrstnih primerov v članku Sunčičeve ne manjka, kar brez dvoma izraža, da je zanimanje za antiko kljub vsemu na precej visoki ravni; vprašljivo pa je seveda, kakšna je ta antika. Avtorica zaključuje svoj prispevek z mislijo, da je "nov val zanimanja za apropiacijo antike več kot dobrodošel, da spet poskušamo raziskati, kaj je antika hic et nunc."

V zborniku Antika za tretje tisočletje se razgrinja široka paleta mnenj in pogledov na položaj antike v tretjem tisočletju, odpira pa se prav toliko vprašanj in dilem, ki postavljajo na dlan več možnih rešitev in predlogov, kako v prihodnosti znanstveno in strokovno osveščati ljudi za pravo vzpostavitev komunikacije z antiko in njeno permanentno sporočilnostjo v našem vsakdanjiku.

Jadranka Cergol